

Regionale verschillen in het zorggebruik op de huisartsenpost in coronatijd

Week 1-34, 1 januari – 23 augustus 2020

Samenvatting

- Het zuiden van Nederland laat een grotere toename zien in het zorggebruik bij gezondheidsproblemen die nu met COVID-19 worden geassocieerd. De periode waarin deze toename wordt gezien houdt ook langer aan in vergelijking met andere regio's.
- Het noorden van Nederland heeft een relatief lage en kort durende piek in zorggebruik op de huisartsenpost (HAP) voor gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19.
- Het zorggebruik op de HAP lijkt in alle regio's weer toe te nemen, na een afname in het begin van de coronapandemie. .

Het Nivel volgt het zorggebruik op de huisartsenpost (HAP). De HAP heeft een belangrijke positie in het Nederlandse gezondheidszorgsysteem en voorziet in de behoefte aan 24-uurs huisartsenzorg. Op de HAP worden patiënten behandeld in de avond, nacht en weekend met acute gezondheidsproblemen die niet kunnen wachten tot de volgende werkdag wanneer de eigen huisarts beschikbaar is. Tevens heeft de HAP een poortwachtersfunctie voor meer gespecialiseerde acute zorg in het ziekenhuis (zie [Zorg op de huisartsenpost: jaarcijfers 2018 en trendcijfers 2014-2018](#)). De zorg op de HAP is laagdrempelig, waardoor veranderingen in onze gezondheidszorg, zoals door de coronapandemie, snel zichtbaar zijn in het zorggebruik.

Gevolgen corona-uitbraak voor zorggebruik HAP

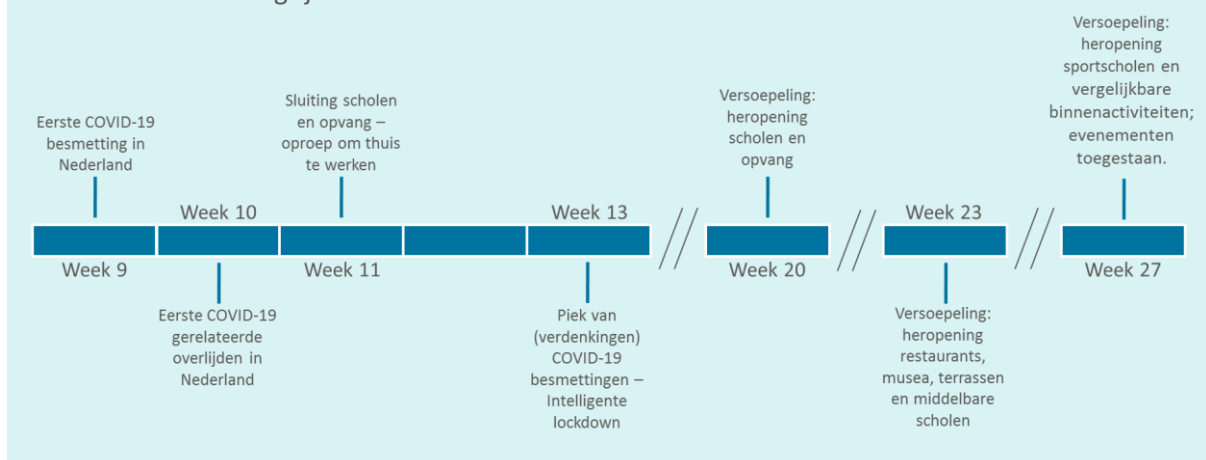
Door de coronapandemie is het zorggebruik op de HAP veranderd. Eerder lieten we zien dat het totale zorggebruik op de HAP na het uitbreken van de coronapandemie tot 30% was afgenomen (zie [factsheet Minder zorggebruik op de huisartsenpost sinds de coronapandemie](#)). Ondanks de totale afname nam het aantal telefonische contacten sterk toe. Ook was er een toename zichtbaar in het aandeel visites voor patiënten met COVID-19-geassocieerde gezondheidsklachten (zie factsheet [Toename telefonische contacten en visites op de huisartsenpost in coronatijd](#)). Naar verhouding nam het aantal niet-urgente hulpvragen (tijdelijk) toe voor alle gezondheidsproblemen.

Bij het aantal besmettingen met COVID-19 zien we veel regionale verschillen. Het zuiden van Nederland kende veel meer besmettingen dan het noorden van het land. In deze factsheet laten we zien of het zorggebruik op de HAP ook verschillend is in de regio's Zuid, Noord, Oost en West. Regio Noord beslaat Groningen, Friesland en Drenthe; regio Oost omvat Gelderland, Overijssel en Flevoland; regio West beslaat Utrecht en Noord- en Zuid-Holland; regio Zuid bevat Zeeland, Brabant en Limburg.

Het is van belang om te volgen hoe het zorggebruik zich ontwikkelt sinds de coronapandemie en wat het effect is van veranderingen in het zorggebruik op de HAP ten gevolge van de coronapandemie, op de korte en langere termijn, voor patiënten en voor zorgverleners. In de resultaten die we rapporteren in deze factsheet, maken we onderscheid tussen het zorggebruik op de HAP bij zorgvragen die mogelijk geassocieerd zijn met COVID-19 en zorgvragen die niet geassocieerd zijn met COVID-19. Deze vergelijken we met zorggebruik in 2018 (meest recent beschikbare jaarcijfers), om veranderingen door de coronapandemie inzichtelijk te maken.

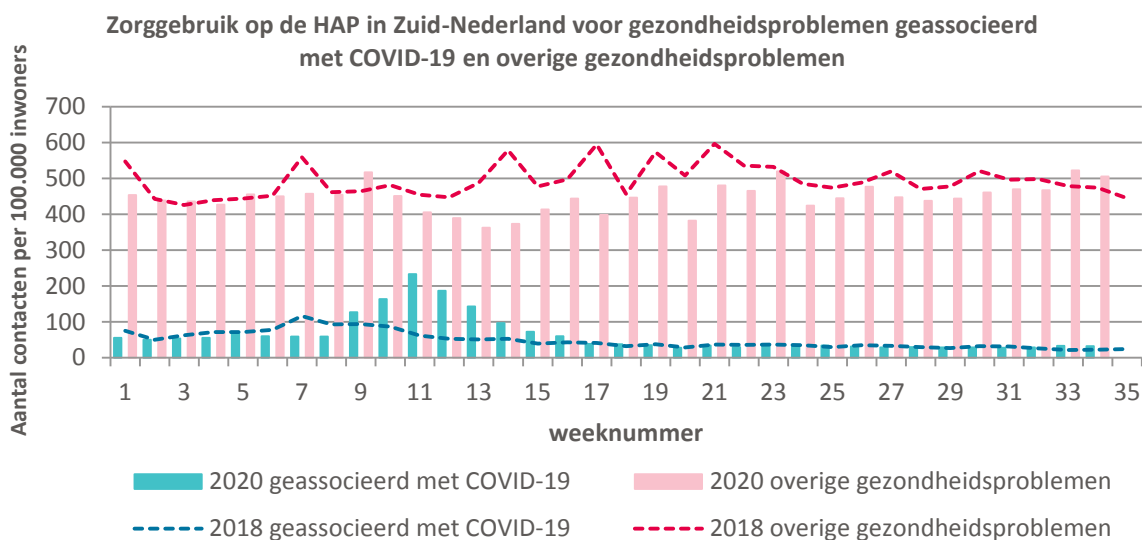
Verloop coronapandemie

Om de veranderingen in het zorggebruik op de HAP te kunnen duiden, is het van belang ze te zien in de context van het verloop van de coronapandemie in Nederland. Een beknopt overzicht van een aantal belangrijke momenten:

Zorggebruik regio Zuid

Figuur 1 laat het zorggebruik in Zuid-Nederland zien bij gezondheidsproblemen die sinds de start van de coronapandemie geassocieerd worden met COVID-19, waarbij het 2020 wordt afgezet tegen 2018. Gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 omvatten symptomen en diagnoses van bijvoorbeeld acute bovenste luchtweginfecties, hoesten en koorts.

Figuur 1 Totaal aantal contacten per week met de huisartsenpost in Zuid-Nederland (per 100.000 inwoners). De blauwe kleur geeft het zorggebruik weer voor gezondheidsproblemen die nu geassocieerd worden met COVID-19. De roze kleur geeft het zorggebruik weer voor overige gezondheidsproblemen. Zorggebruik in coronatijd (balkjes) wordt afgezet tegen zorggebruik in 2018 (stippellijnen).

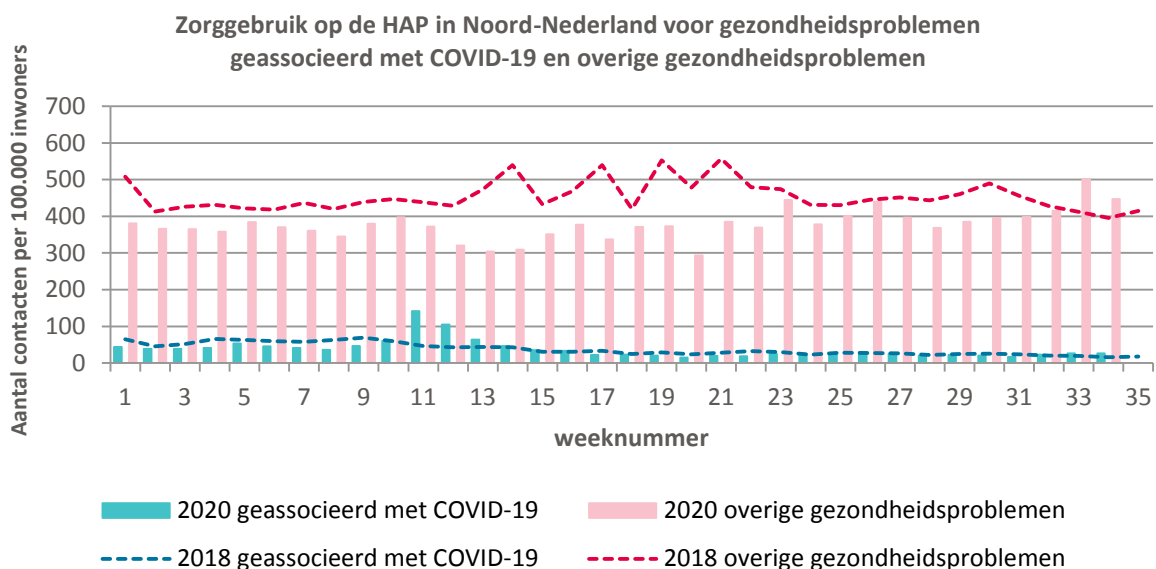
In de week dat de eerste maatregelen worden getroffen, zoals het sluiten van scholen (week 11), melden zich 233 per 100.000 inwoners bij een HAP in de zuidelijke regio voor gezondheidsproblemen die nu met COVID-19 geassocieerd worden. Dat is vier keer zo veel als dezelfde periode in 2018. De verhoging van deze contacten duurt van week 9 tot en met week 16. Het zorggebruik voor alle

overige gezondheidsproblemen was het laagst tussen week 11 en week 15, de periode waarin de intelligente lockdown werd ingevoerd (figuur 1). Het zorggebruik is sindsdien weer toegenomen.

Zorggebruik regio Noord

Het zorggebruik in Noord-Nederland bij gezondheidsproblemen die sinds de start van de coronapandemie geassocieerd worden met COVID-19, wordt in figuur 2 vergeleken tussen 2020 en 2018. Het valt op dat de piek van COVID-19-geassocieerde gezondheidsproblemen in Noord-Nederland lager en korter is dan andere regio's, met name het zuiden. De piek duurt drie weken met een maximaal twee keer zoveel contacten.

Het aantal contacten voor overige gezondheidsproblemen maakte een sterke daling door vanaf week 11. In die periode waren er tot 200 contacten per 100.000 inwoners minder dan dezelfde periode in 2018 (figuur 2). Vanaf week 23 is het aantal contacten met de HAP weer op het normale niveau, waarbij de afgelopen weken meer contacten werden gezien dan dezelfde periode in 2018.

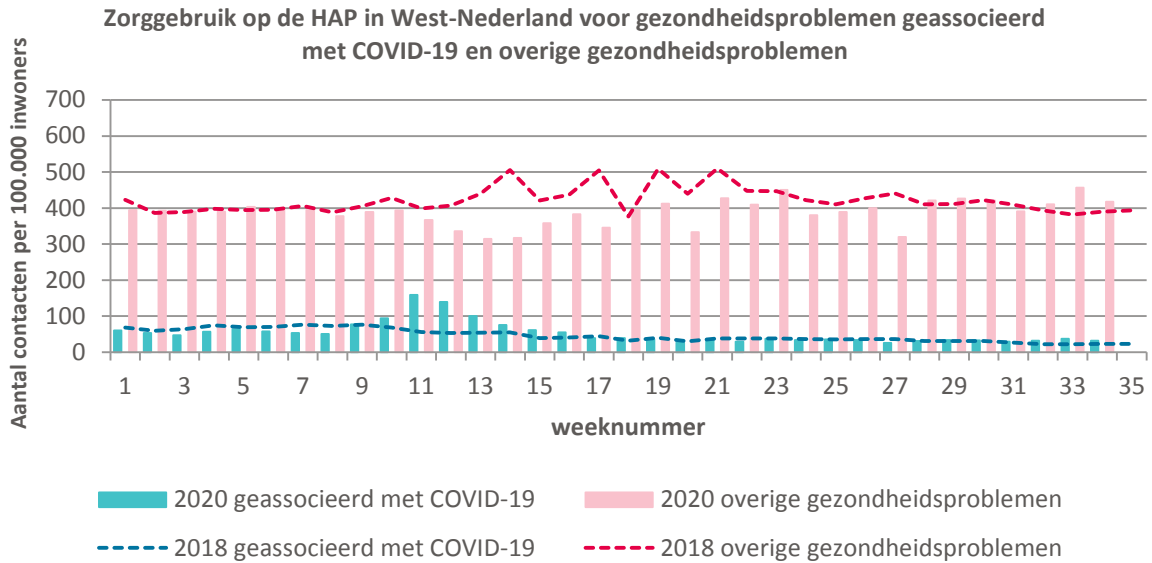

Figuur 2 Totaal aantal contacten per week met de huisartsenpost in Noord-Nederland (per 100.000 inwoners). De blauwe kleur geeft het zorggebruik voor weer voor gezondheidsproblemen die nu geassocieerd worden met COVID-19. De roze kleur geeft het zorggebruik weer voor overige gezondheidsproblemen. Zorggebruik in coronatijd (balkjes) wordt afgezet tegen zorggebruik in 2018 (stippellijnen).

Zorggebruik regio West

Ook in het westen van Nederland werd het aantal contacten met de HAP voor gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 twee keer zo groot vergeleken met dezelfde periode in 2018 (figuur 3). De periode van toename was langer dan in Noord-Nederland, week 10 tot 13, maar korter dan in Zuid-Nederland.

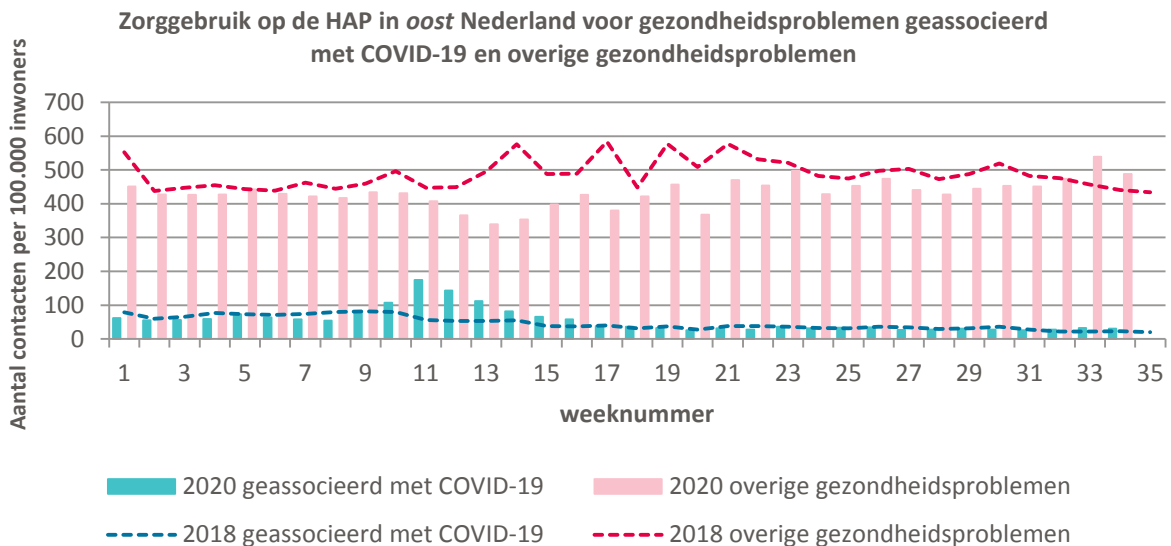
Het zorggebruik voor overige gezondheidsproblemen was tijdelijk lager dan normaal, maar is weer toegenomen vanaf week 18 (figuur 3). In de meeste weken zien we weer even veel contacten per week, als in dezelfde periode in 2018. In een aantal weken is het aantal patiënten die contact hebben met de HAP minder (zoals week 20), maar er zijn ook weken waarin een beduidend hoger aantal patiënten contact heeft met de HAP (zoals week 33 en 34). Het is onduidelijk of dit toe te schrijven is aan corona of aan een andere oorzaak.

Figuur 3 Totaal aantal contacten per week met de huisartsenpost in west Nederland (per 100.000 inwoners). De blauwe kleur geeft het zorggebruik voor weer voor gezondheidsproblemen die nu geassocieerd worden met COVID-19. De roze kleur geeft het zorggebruik weer voor overige gezondheidsproblemen. Zorggebruik in coronatijd (balkjes) wordt afgezet tegen zorggebruik in 2018 (stippellijnen).

Zorggebruik regio Oost

Ook in regio Oost werd het aantal contacten met de HAP voor gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 meer dan twee keer zo groot als in dezelfde periode in 2018 (figuur 4). De periode van toename was langer dan in Noord-Nederland, week 10 tot 14, maar korter dan in Zuid-Nederland.

Figuur 4 Totaal aantal contacten per week met de huisartsenpost in Oost-Nederland (per 100.000 inwoners). De blauwe kleur geeft het zorggebruik voor weer voor gezondheidsproblemen die nu geassocieerd worden met COVID-19. De roze kleur geeft het zorggebruik weer voor overige gezondheidsproblemen. Zorggebruik in coronatijd (balkjes) wordt afgezet tegen zorggebruik in 2018 (stippellijnen).

Het zorggebruik voor overige gezondheidsproblemen was tijdelijk lager dan normaal, maar is weer toegenomen vanaf week 18 (figuur 4). De meeste weken zien we weer even veel contacten per week, als in dezelfde periode in 2018. Echter zijn er ook in Oost-Nederland een aantal weken waarin beduidend minder patiënten contact hebben met de HAP (zoals week 20) en een aantal weken waarin beduidend meer patiënten contact hebben met de HAP (zoals week 33 en 34). Het is onduidelijk of dit toe te schrijven is aan corona of aan normale variatie.

Beschouwing

Het totale zorggebruik op de huisartsenpost neemt weer toe na een duidelijke afname aan het begin van de coronacrisis in alle regio's. Nadat het zorggebruik voor langere tijd lager was, is de afgelopen weken het aantal contacten met de HAP hoger dan dezelfde periode in 2018 in alle regio's, behalve in de zuidelijke regio. Het aantal contacten voor COVID-19-geassocieerde gezondheidsproblemen neemt weer af na week 13, vergelijkbaar met de (verdenkingen van) COVID-19-patiënten in de huisartsen-dagzorg (zie factsheet '[Weekcijfers COVID-19-patiënten in de huisartsenpraktijk](#)').

De duur en de hoogte van de piek voor het zorggebruik op de HAP voor gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 verschilt per regio (zie tabel 1). Vooral regio Noord en regio Zuid vallen op. In regio Zuid is de piek het hoogst en houdt hij het langst aan, wat aansluit bij de ernst van COVID-19-pandemie in die regio ([link](#)). In regio Noord valt juist op dat de piek lager en korter is. Ook dit sluit aan bij het aantal besmettingen in het noorden van het land tijdens de eerste golf. Daarnaast is het opvallend dat in de noordelijke regio het aantal contacten met de HAP voor overige gezondheidsproblemen een langere periode lager blijft dan met name in regio Zuid, maar ook in vergelijking met regio's West en Oost.

Tabel 1 Overzicht per regio van de piek aan contacten voor COVID-19-geassocieerde gezondheidsproblemen (aantal contacten per 100.000 inwoners).

Regio	Start piek	Eind piek	Aantal contacten per 100.000 inwoners tijdens piek
Zuid	Week 9	Week 16	233
Noord	Week 11	Week 13	142
West	Week 10	Week 13	159
Oost	Week 10	Week 14	174

Ook voor de coronapandemie waren er al verschillen in zorggebruik op de HAP tussen de verschillende regio's. In regio West en Noord lijkt het zorggebruik structureel lager te liggen dan in regio Zuid en Oost. Ook tijdens de coronapandemie blijven deze verschillen voor gezondheidsproblemen niet geassocieerd met COVID-19 zichtbaar.

In deze factsheet rapporteren we over cijfers die het Nivel wekelijks ontvangt. Hiermee bieden we inzicht in het zorggebruik op de HAP. Het duiden van de cijfers blijft lastig, omdat het zorggebruik op de HAP nog niet te relateren is aan de organisatorische veranderingen ten gevolge van COVID-19 in de zorg die geboden wordt op de HAP.

Disclaimer

Wij doen ons best om onze onderzoeksresultaten zo begrijpelijk mogelijk te presenteren. De onderzochte materie is echter complex. Wij staan in voor de juistheid van onze cijfers, maar wij kunnen geen verantwoording nemen voor conclusies die derden op deze cijfers baseren. Wij zijn daarnaast continu bezig met het verbeteren van ons onderzoek. Een voorbeeld is het verbeteren van de methodologie of het toevoegen van gegevens van huisartsenposten die op een later moment binnen komen. Hierdoor kunnen veranderingen optreden in de cijfers die in eerdere jaren/weken zijn gepubliceerd. Bij het gebruik van cijfers is het daarom van belang om bij de verwijzing altijd aan te geven van welke factsheet de gegevens afkomstig zijn.

Methode van onderzoek

Huisartsenposten in Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Het onderzoek is uitgevoerd met gegevens uit Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn. Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn ontvangt wekelijks gegevens van 28 organisaties van huisartsenposten (huisartsendiensten-structuren, HDS'en) en heeft daarmee informatie over het zorggebruik op de huisartsenpost in een gebied van bijna 12 miljoen inwoners, verspreid over Nederland.

Zorggebruik op de huisartsenpost

Het totale zorggebruik op de HAP bestaat uit het totaal aantal contacten met de HAP (telefonisch, consult op HAP, visite) per 100.000 inwoners in de verzorgingsgebieden van de deelnemende HAP's; de cijfers worden per week weergegeven. Bij elk contact legt de huisarts de diagnose en/of de vastgestelde symptomen vast in het elektronisch zorgdossier van de patiënt. Hierdoor kunnen we een onderscheid maken tussen patiënten met gezondheidsproblemen die geassocieerd worden met COVID-19 en patiënten met andere gezondheidsproblemen.

Door de wijze van registreren op de HAP is het niet mogelijk om te rapporteren over het aantal COVID-19-gevallen en het daaraan gerelateerde zorggebruik. Wel hebben we gekeken naar de contacten waar gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 worden vastgesteld door de huisarts. Gezondheidsproblemen die geassocieerd zijn met COVID-19 bestaan uit de ICPC-codes die het NHG hanteert vanaf week 11 als richtlijn bij een verdenking op COVID-19: R74 (acute bovenste luchtweginfectie) en R83 (andere infectie luchtwegen). Daarnaast worden de ICPC-codes voor pneumonie, andere virusziekten, andere infectieziekten, koorts, benauwdheid, hoesten en influenza meegenomen. Voor deze diagnoses en symptomen wordt een gezamenlijk beeld van het zorggebruik gegeven.

De vergelijking van deze cijfers met die van voorgaande jaren (2016-2018) geeft een indicatie van het zorggebruik op de HAP dat mogelijk gerelateerd is aan COVID-19. Daarnaast kunnen we de invloed op het totale zorggebruik en de daar aan gelieerde werkdruk in kaart brengen.

Indeling in regio's

Voor de analyses in deze factsheet zijn de HDS-en ingedeeld in vier regio's, gebaseerd op de provincie waarin ze gevestigd zijn. Regio Noord beslaat Groningen, Friesland en Drenthe; regio Oost omvat Gelderland en Overijssel; regio West beslaat Noord- en Zuid-Holland; regio Zuid bevat Zeeland, Brabant en Limburg.

Meer weten

- Informatie over al ons corona-onderzoek vindt u op [Corona Actueel](#).
- Meer over ons corona-gerelateerde onderzoek op de HAP vindt u op de pagina [Zorggebruik op de huisartsenpost in coronatijd](#).

Contact

Dr. Lotte Ramerman, onderzoeker Zorgdata & het Lerend Zorgsysteem

[E] l.ramerman@nivel.nl [T] 030 272 9773

Titelgegevens van deze publicatie

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt: Ramerman, L., Bos, N., Flinterman, L., Verheij, R. Toename van patiënten met niet-urgente hulpvragen op de huisartsenpost in coronatijd. Zorggebruik huisartsenpost in coronatijd. Week 1-30, 1 januari – 26 juli 2020. Utrecht: Nivel, 2020.